

Анна Шендрик

ШЕНДРИК Анна Петрівна – аспірантка кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Кораленка. Сфера наукових інтересів – історія української філософії XVII–XIX ст.

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО МЕСІАНІЗМУ У ФІЛОСОФСЬКІЙ ДОКТРИНІ В. ЛИПІНСЬКОГО ТА ЇЇ ПОТРАКТУВАННЯ І.МІРЧУКОМ

У статті проаналізовано погляди В.Липинського на майбутнє України, сутність основної політичної концепції – незалежність української держави. На прикладі філософської доктрини В.Липинського розглянуто проблему українського месіанізму у розумінні Івана Мірчука.

Ключові слова: демократія, держава, державницька ідея, державницька традиція, класократія, месіанізм, нація, націоналізм, національна ідея, охлократія, територія.

В'ячеслав Липинський по праву вважається яскравим представником націонал-демократичного напрямку в українській політичній думці, він розробив власну цілісну теорію держави-нації, накреслив найефективніші шляхи і засоби відродження державної самостійності України. Творення національної української державності було змістом життя та найвищою політичною цінністю для В. Липинського. Він автор таких праць, як «Україна на переломі 1657–59» (1920), «Замітка до історії українського державного будівництва в XVII столітті» (1925), «Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму» (1926). Ця книга стала однією з світоглядних основ у процесі творення незалежної української державності. Детальний аналіз творчості В.Липинського було зроблено українськими філософами в екзилі, зокрема Іваном Мірчуком. Мислитель у праці «Месіанізм Вячеслава Липинського» зазначає, що месіаністична ідея є наскрізною для творчості вченого. Але ця проблема не була предметом аналізу сучасної історико-філософської думки. Саме тому метою цієї розвідки є аналіз І.Мірчуком основних ідей В.Липинського через призму поняття «месіанізм».

Листи Липинського, писані протягом 1906–1931 рр., насичені відгуками тогочасних подій, насамперед тих, що відбувалися в Україні.

© А. П. Шендрик, 2013

Їх можна розглядати як хроніку історії України на початку минулого століття. У них аналізуються такі проблеми, як дискусії про майбутнє України, роздуми над причинами катастрофи революційних подій 1917–1920 рр. і пошуки виходу з неї, діяльність В. Липинського на дипломатичній ниві, організація консервативних сил в еміграції, заснування і діяльність Українського союзу хліборобів-державників, монархічний рух і роль гетьмана П. Скоропадського у ньому, убивство Симона Петлюри, конфлікт з С. Томашівським і О. Назаруком тощо [4, с. 65–66].

В історичній науці В. Липинський став одним з творців державницької школи, що вивела українську історіографію з тенет народницького тлумачення історії. Спадщина вченого набуває особливого значення з огляду на проблеми цивілізаційного вибору України на сучасному етапі. І. Мірчук ще в 60-х рр. XX ст. зазначав, що кардинальні зміни в економіці й духовній сфері неможливі без національної ідеї, ідеології й стратегії розвитку суспільства, які розробив В. Липинський.

Основою політичної концепції В. Липинського була ідея незалежної української держави. Він постійно відстоював два чинника – державу і націю.

Обґрунтовуючи теоретичні питання державного устрою, Липинський ототожнює поняття нації та держави. Цим він знімає проблему утворення національної держави, замінивши її проблемою утворення держави взагалі. Вчений виступав за створення власної самостійної держави на українській етнографічній території. Лише нація є суб'єктом побудови такої держави, ніхто її не замінить у цій справі, але необхідне прагнення бути нацією.

Поняття нації Липинський вважає формотворчим елементом української державності, аргументуючи це твердженням про сукупний для всіх народів України культурно-історичний досвід, що має стати (без огляду на культурне чи етнічне походження, расову чи ідеологічну генеалогію) єдиною основою відродження самостійної (незалежної) держави. Соціальним підґрунтям незалежної держави мають стати основні українські класи – хлібороби, робітники, інтелігенція, промисловці, фінансисти, купці, військові, духовенство, – серед яких найважливішу роль у консолідації нації-держави відігравали хлібороби. Саме їхній культурно-історичний досвід проголошувався цементуючою силою єднання і головною передумовою «повстання і розвитку нації» [3, с. 271].

На протигагу соціалізму і націоналізму, Липинський утворює «класократичну теорію», основою якої оголошує принцип співпраці усіх суспільних класів української землі. В. Липинський наголошував

на класовій основі нації, доводив, що кожна нація має бути соціально диференційованою і охоплювати як прогресивні, так і консервативні елементи, мати опозицію.

Класократія – це спосіб організації державної влади, що гарантує єдність нації. Принципи класократії заперечували буржуазний парламентаризм, тому що він роз'єднував націю за партійними ознаками, одночасно заперечувалися і соціалізм, що роз'єднував суспільство за класовими чинниками, та націоналізм, який породжував ворожнечу в суспільстві за етнічними ознаками. У своїй концепції української державності в новий час В. Липинський віддавав перевагу класократії, яка означала для нього рівновагу між владою і свободою, сильну і стабільну державну владу, чітку класову структуру суспільства та співробітництво класів під проводом національної правлячої верстви.

Устрій класократії відзначається рівновагою між владою і свободою, між силами консерватизму і прогресу. У листі до друкованого органу Союзу українців-католиків «Провидіння» у Філадельфії «Америка» з приводу статті «Гетьман чи Скоропадський?» від 2 березня 1925 р. В.Липинський зазначає, що існування міцної держави неможливе без об'єднання консервативних сил [4, с. 164]. Взірцем для Липинського є Англія. Він пише: «...Англія в своїй монархії має повну свободу всестороннього розвитку, але цієї точки опори – якою єсть у Англії персоніфікуючий її традицію та її єдність... англійський Монарх – не вільно порушувати нікому, і то не тільки під страхом державних законів, але під моральним примусом громадської opinio: під страхом образи найглибшого національного і громадського почуття англійських горожан» [4, с. 163].

П.А.Кравченко зазначає: «Однією з особливостей вітчизняного культурно-історичного досвіду, вважав В. Липинський, є поєднання української національної ідеї з державницькою, націєтворення з державотворенням. На його думку, національна ідея тільки тоді може оживити українську етнографічну масу, коли вона буде разом з ідеєю суверенітету українського народу, коли вона кличе до повного національного визволення і замість рабської служби чужим державним організаціям висуває змагання до створення національної держави. І тому боротьбу за державний суверенітет В. Липинський вважав найважливішою вихідною точкою своєї політичної програми» [2, с. 22].

На думку Липинського, розвиток, здатність до життя і відмирання кожної держави залежать від форми її організації, її устрою.

В. Липинський виділяє три основні, цілком рівнорядні типи державного устрою: класократію, демократію і охлократію, зміст яких не завжди збігається з сучасною загальноприйнятою термінологією.

У листі до українського публіциста Максима Гехтера від 16 лютого 1922 р. Липинський наводить свої роздуми щодо демократії. Він вважає, що демократичний метод не підходить для українського державотворення. Він заявляє: «Виключаючи такі держави, як Панама, Болівія, Парагвай, Перу, Мексика і т.д., що повставали зразу як демократичні республіки, але свою державну незалежність здобули не завдяки своїй внутрішній силі, а тому, що цієї незалежності бажали в своїх інтересах якісь сильні чужі держави, всі інші демократії світа приходили до влади тоді, коли держави даних націй вже збудовані. Ні одна національна держава не мексиканського типу не починала свого існування від народної республіки. Всі вони були побудовані монархіями...» [4, с. 292]. І далі підкреслює, що першою і необхідною умовою для побудови демократичної держави є формування класу «фінансового і промислового міщанства, який прийнято тепер називати буржуазією» [4, с. 292]. На думку В. Липинського, саме буржуазія, прагнучи свободи для діяльності, «перша виступала завжди проти монархії, і вона завжди служить опорою всякого демократично-республіканського ладу...» [4, с. 293]. Далі В. Липинський підкреслює, що «влада демократії приходить тільки в країнах дуже багатих, де, завдяки високій матеріальній культурі, множество людей не потребувало займатись матеріальним продуктивним трудом (хліборобством, промислом і т.д.), а могло віддавати весь свій час т.зв. свободним професіям і політиці» [4, с. 293]. Ця теза дозволяє вченому зробити висновок, що «оця матеріально не продукуюча і проживаюча з політики інтелігенція єсть другим класом, без якого не може бути демократії» [4, с. 293].

Таким чином В. Липинський утврджує необхідність трьох умов, за яких можлива демократія. Це – наявність національного державного апарату, армії, які були створені попередніми монархіями, сильної і національно свідомої буржуазії та інтелігенції. Влада в демократичних республіках, за В. Липинським, належить теоретично народу, але народ, «зайнятий матеріальним трудом, не має змоги сам виконувати свою владу, то виконання цієї влади він доручає вибраній ним до парламентів інтелігенції, яка править республіками теоретично іменем народу, а фактично в залежності од реальної влади матеріально найсильнішої буржуазії і під захистом... так званої в демократіях «аполітичної» поліції і армії» [4, с. 293]. Державна влада при демократії стає знаряддям інтересів певних соціальних груп, виразниками яких виступають чисельні партії професійних політиків з-поміж інтелігенції, що здебільшого позбавлені почуття політичної відповідальності.

Нарешті, охлократія, за визначенням В. Липинського, є абсолютистське панування войовників-непродуцентів з повним придушенням

свободи і самодіяльності громадян. У листі до Володимира Босого, пропагандиста ідей В. Липинського в Канаді, від 27 березня 1925 р. він зазначає, що «метод охлократичний ми вважаємо неможливим і шкідливим» [4, с.230]. Охлократія – це коли панує військово-бюрократична система на чолі з деспотичним монархом-самодержавцем або вождем-диктатором. Охлократія – це не панування юрби, чого, на думку В. Липинського, ніколи не буває, а панування над юрбою. До такого типу держав він відносив революційні диктатури, зокрема, державу більшовиків, а також націоналістичні рухи, які поширювалися у той час.

В. Липинський сформулював концепцію «трудової монархії», згідно з якою ідеалом майбутньої Української держави повинна бути незалежна трудова, правова і спадкоємна монархія, яку очолює гетьман. На думку вченого, для консолідації деморалізованої бюрократичною Росією нації і створення держави потрібна сильна влада в руках однієї особи, яка б поєднувала ідею суверенності та незалежності. Саме монарх повинен виступати об'єднуючою ланкою суспільства, гетьман є сувереном української нації, головою кабінету міністрів і зосереджує в своїх руках виконавчу владу. Законодавча влада належить двом палатам: територіальній, що об'єднувала представників місцевих земельних рад, і трудовій, яка складається із представників профспілок усіх класів і соціальних верств.

Учений утверджував, що монархія повинна була ґрунтуватися на державному досвіді гетьмансько-козацьких часів, а також на високій етичній культурі хліборобської спільноти. Щоб дійти такого висновку, він проаналізував три основні форми і методи державного правління: демократію з республікою, де панує необмежене самодержавство народу, охлократію з диктатурою, яка означає необмежене панування однієї соціальної групи (верстви чи партії) над суспільством; класократію з правовою – «законом обмеженою і законом обмежуючою» монархією, тобто владу виборної аристократії, обмеженої послухом монархові, моральними традиціями та правом. Це дало змогу стверджувати, що демократичний метод у республіці веде до конкуренції в боротьбі за владу різних верств суспільства.

Охлократичний метод панує в диктатурі і приводить до влади окремих суспільно-політичних груп над суспільством, класократичний принцип є єдиним, де держава існує для нації.

В. Липинський розробив п'ять основних підвалин, без яких неможливе існування «трудової монархії», а саме: аристократія, класократія, територіальний патріотизм, український консерватизм, релігійний етос.

Аристократія, за В. Липинським, разом із гетьманом, управляє державою. Він є автором концепції «національної аристократії». На його думку, в кожній нації існує група людей, яка керує нацією, стоячи на

чолі її політичних і організаційних установ, створює певні культурні, моральні, політичні та цивілізаційні вартості, які потім привласнює собі ціла нація для нормальної життєдіяльності. Таку провідну групу В. Липинський й називає «національною аристократією». Остання може реалізуватися лише тоді, коли сама захоче створити свою державу. Він писав, що без власної держави нація «не матиме власної національної аристократії, а не маючи власної аристократії вона ніколи не стане нацією і лишиться по віки балакаючим на іншій мові племенем, підлягаючи державно-національній організації чужої аристократії» [3, с. 95].

Звернемося до тлумачення В. Липинським поняття «територіальна нація», адже оцінюючи його надбання стосовно розуміння нації, Д. Чижевський писав: «В цьому пункті Липинський радикальніший та глибший, ніж російські «євразійці», для яких теж «географічна» єдність є одним із конструктивних моментів поняття нації. Треба серйозно задуматись над тим, чи не виявляє теорія нації Липинського певних глибших мотивів українського народного духу, – в протилежність до тих західноєвропейських теорій, що висувають на перший план в понятті нації державу, расу, мову, національну свідомість тощо» [6, с. 231].

Як зауважує Г. Аляєв, необхідно зазначити, що теорія нації і націоналізму в останні приблизно 30 років є одним із найбільш динамічних у своєму розвитку напрямків гуманітарних досліджень, адже «повертаються із забуття і замовчування численні українські дослідники етнонаціональної проблематики та ідеологи націоналізму, які раніше або не згадувались взагалі як «ідейні вороги», або інтерпретувались далеко не адекватно. Маємо на увазі і вже достатньо відомі й виразні постаті М. Драгоманова, М. Грушевського, Ю. Бачинського, М. Міхновського, Д. Донцова, – мабуть, до них слід долучити й В'ячеслава Липинського; а також вчених із еміграції, відомих скоріше лише вузькому колу фахівців – В. Старосольського, О. Бочковського, Л. Ребета, Ю. Вассяна, Р. Шпорлюка, М. Сосновського та інших. Можна констатувати, що українська суспільно-політична думка кінця ХІХ – першої половини ХХ століття досить багата на різні націоналогічні підходи – слід тільки враховувати, що ці підходи стосувались майже винятково проблеми самовизначення української нації, тобто в першу чергу – прикладного історичного завдання, в контексті якого більш або менш глибоко ставились теоретичні питання. Але, безперечно, неупереджений аналіз і залучення цієї спадщини до сучасного наукового дискурсу може стати благодатною основою нових перспективних досліджень» [1, с.4]

В. Липинський розрізняє територіальний і політичний націоналізм, причому політичний визначає як державно-творчий, екстериторіальний та віроповідний – відповідно, державно-руйнуючий [3, с. 93].

Саме культурний або «культурно-віросповідний» націоналізм В.Липинський уважає революційним рухом, який є силою антиорганізаційною, здатною більше роз'єднувати, а не об'єднувати. За Липинським нація – є формацією не тільки взагалі історії, а історичного наростання і розвитку серед певного етнічновідмінного людського колективу саме конструктивних, а не деструктивних, організуючих, а не руйнуючих політичних вартостей. Для В. Липинського незаперечним стає факт, що українська ідентичність може постати лише як факт територіально-політичний, адже «українським єсть і повинно бути все, що осіло на нашій землі і що тим самим стало частиною України». З цього видно, що одним з основних чинників створення нації Липинський вважає територію.

В. Липинський усвідомлює, що лише території замало для того, щоб людська спільнота стала нацією. Він пише, що для народження нації необхідне довге співжиття даного громадянства на даній території в одній власній державі. Нація – єдність духова – родиться завжди від держави – єдності територіально-політичної – а не навпаки [3, с. 93].

Отже, основна ідея територіального патріотизму В. Липинського полягала в об'єднанні всіх людей незалежно від їхнього етнічного і соціального походження, усвідомлення приналежності до спільної території. Поняття території є центральним у вченні Липинського про націю. Він уважав, що усвідомлення власної території і прагнення мати на ній державу є чинником, який спрямовує національний рух. Майбутнє української державності В. Липинський пов'язував з територіальним патріотизмом української нації, пробудженням почуття солідарності та єдності між усіма людьми, які постійно проживають на українській землі незалежно від їх етнічної, релігійної, політичної, організаційної та іншої належності. Відсутність єдності між українцями, на його думку, завжди губила справу української державності.

Його основна ідея полягала в об'єднанні всіх людей незалежно від їхнього походження, усвідомлення належності до спільної території. В «Листах до братів-хліборобів» учений писав: «Цементом політичним, спаюючим місцевих українських людей в боротьбі за власну державу, ми хочемо мати патріотизм – любов до спільної Батьківщини» [3, с. 93]. Він уважав територіальний патріотизм основою буття і могутності держави.

Одним із дослідників творчості В.Липинського у діаспорі був І.Мірчук, який у роботі «Месіанізм Вячеслава Липинського» (вперше видана у збірнику «В. Липинський як ідеолог і політик» (1931 р.) визначає, що саме месіаністична ідея піднімає В.Липинського на рівень духовного обранця українства. Мислитель дає визначення месіанізму.

Стверджуючи, що «під месіанізмом розуміємо віру в окреме, надзвичайно важливе і лише провидінням визначене післанництво народу, який, вважаючи себе носієм нових ідей, має виконати в історії людства точно визначену роль» [5, с.347].

І. Мірчук зауважує, що месіанізм перш за все, проявляється у народів, які мають свою державу, посилаючись на відому сентенцію В. Липинського, що проявів месіанізму в історії було стільки, скільки існувало і існує державних націй, а також у тих народів, котрі втратили свою державу, але плекають віру у відродження власної державності. Для народів цієї другої групи месіанізм може перетворитися або на моральну доктрину, або набуває характеру героїзму, коли національним обов'язком стає віра у вище призначення власного народу.

Месіанізм та державницька ідея являють собою бінарну пару і мають витoki у глибинах релігійного почуття та в пов'язаному з ним містицизмі. І.Мірчук посилається на Липинського, коли стверджує, що найстаршим народом, якому месіанізм завдячує не лише походженням, а й назвою є іудеї, оскільки вся історія цього народу тісно пов'язана з релігією, більш того народ Ізраїля цікавився долею своїх сусідів-варварів, намагався проповідувати їм дорогу до кращого майбутнього в умовах занепаду значення їхніх богів. «Щойно християнська релігія з її сильно виробленим почуттям любові до ближнього була відповідним ґрунтом для розвитку месіаністичної ідеї в тому розумінні, що вибраний народ був не тільки готовий повести людство до більшої досконалості, але також мав добру волю на випадок потреби взяти на себе й найтяжчі жертви. Таким чином, месіанізм є формою любові до ближнього, перенесеної зі сфери індивідуальних взаємовідносин на великі маси народів. Отже, не почуття вищості, свідомість якогось виняткового становища, форма, яка стала внаслідок людської слабості до певної міри дійсністю протягом історичного процесу, а любов до слабшого, біднішого брата має бути основним тоном, провідною думкою кожного месіанізму» [5, с. 347].

Теоретичним опертям месіанізму був романтизм ХІХ століття та філософія Гегеля, але незважаючи на це, в практичній площині месіанізм поширився на теренах слов'янських країн, «де поклав початок дуже стрімкому розвитку літературного життя, особливо у росіян та поляків, хоча й у чехів також месіанські ідеї представлені досить ґрунтовно. Що стосується українського середовища, то І. Мірчук погоджується з сентенцією Липинського: «Початки нашого месіанізму ми постійно мали, коли намагалися стати реальною державною нацією. Отже, в князівській державі, яка дала початок ідеї «Святої Русі». Потім в козаччині, в цьому, як вона себе називала «племені Яфетовім», цих

лицарях Хреста Святого, що себе вважали за авангард християнства у боротьбі з невірними. Врешті в часах відродження наш месіанізм зароджувався в ідеях Кирило-Методіївського братства» [5, с.348].

І. Мірчук вважає що відома «Книга буття українського народу» – це зовнішній вираз месіаністичних змагань, Закон Божий, який проповідував ідеї братства, окреслював основні ідеологічні постулати. Не зважаючи на це, Мірчук проводить чітку межу між українськими представниками месіанського руху та іншими слов'янськими «месіаністами». «Тоді, коли у польських, російських і навіть чеських письменників бачимо самосвідомість, впевненість у власних силах і віру в здібність власного народу виявити людству нові правди, то в українських братчиків ці бадьорі тони зовсім замовкли, а їх місце зайняли головно чуттєві елементи, любов до брата, кволе та нещасне нарікання і безнадійний плач» [5, с.349].

Причини такого стану речей І. Мірчук, услід за В. Липинським, убаचाє в занепаді державницької ідеї та державницьких традицій в українському суспільстві ХІХ століття, у відсутності віри у власні сили, віри в те, що «український народ негірший за інші європейські народи». Тому «український месіанізм в ХІХ століття був тільки відображенням чужих настроїв, які не знаходили в українській душі відповідного резонансу, а відтак не могли як слід розвинутися» [5, с.349]. І.Мірчук погоджується з Липинським, який писав: «Український месіанізм пропав, він затоптаний в болото тими, що не горіли вірою і не хотіли достойно і якомога найкраще виконати велику роль, яка судилася Україні на світі, а тільки спекулятивно оглядалися за таким потягом поступу і революції, який би підчепив при нагоді Україну і автоматично вивів її на поверхню життя, даючи їй провідникам можливість, окрім рідних галушок вкушати ще й плоди світової цивілізації» [5, с.349].

І. Мірчук пошановує В. Липинського за його теоретичну та ідеологічну сміливість, що дала йому змогу виступити з проповіддю ідеї месіанства. «Заслуга Липинського полягає власне в тому, що він абсолютно чітко висунув всупереч настроям українського громадянства та його національній традиції думку про післанництво України у світовій історії. Будучи глибоко переконаним у неминучості здвигнення української держави, Липинський приписує Україні світову історичну місію, яку їй дав до виконання серед інших держав і націй Великий Бог і показує їй те місце, яке їй судилось зайняти серед сімі народів. Досконалий синтез Сходу і Заходу – це коротка формула, під якою він узагальнює українську месіаністичну ідею» [5, с. 350].

Висновки. Заслуга В. Липинського, на думку І. Мірчука в тому, що він сформулював найвищу ціль, до якої мають бути звернені устрем-

ління усіх державницьких одиниць – синтезу двох культур, двох цивілізацій – Сходу та Заходу. Минуле України показує, що в ній досить активно відбувається співпраця «спольщеної шляхти» та «зросійщеного поміщицтва», тому потрібно зробити все можливе для того, щоб поляки і росіяни служили тій державі, на території якої вони проживають, а для цього держава повинна мати моральні цінності, певну притягаючу силу. «І ось цю притягаючу силу Липинський дав українській нації і майбутній українській державі у формі месіаністичної ідеї, охоплюючої такі високі завдання, що навіть наші, під деяким оглядом щасливіші сусіди, тобто польська чи московська держава, їх не можуть виконати. Маючи в своїй нації Схід і Захід, одну і другу церкву, ... ми повинні, якщо хочемо бути нацією, постійно гармонізувати в собі ці два напрямки під гаслом єдності та індивідуальності. Без такої гармонізації ми гинемо як нація, підпадаємо не через чужу зброю, а через власний внутрішній розклад під впливи східної Москви чи західної Польщі» [5, с. 351].

Таким чином, І. Мірчук убачає сутність месіанства в тому, що провідна верства, а за нею ціла нація, вважають себе покликаними тими вищими силами, в які вірять і готові до виконання наказів цих сил. Сповнення цього завдання є честю, для якої варто принести будь-яку жертву.

Література

1. *Аляєв Г.С.* Концепція «територіальної нації» В. Липинського в контексті сучасних націоналістичних теорій /Г.С.Аляєв // Філософські семінари / Полтав. нац. техн. ун-т імені Юрія Кондратюка. – Полтава, 2007. – Вип. 6 : Матеріали наук. семінару «В'ячеслав Липинський: між історією і сучасністю». До 125-річчя з дня народження В'ячеслава (Вацлава) Казимировича Липинського, (17 квіт. 2007 р.). – С. 3-14.

2. *Кравченко П.А.* В. Липинський про вітчизняний культурно-історичний досвід у відродженні державності України/П. А. Кравченко // Філософські семінари / Полтав. нац. техн. ун-т імені Юрія Кондратюка. – Полтава, 2007. – Вип. 6 : Матеріали наук. семінару «В'ячеслав Липинський: між історією і сучасністю». До 125-річчя з дня народження В'ячеслава (Вацлава) Казимировича Липинського, (17 квіт. 2007 р.). – С. 20–30.

3. *Липинський В.* Листи до братів-хліборобів: Про ідею і організацію українського монархізму /В.Липинський // Повне зібрання творів, архів, студії. Твори. Політологічна секція. – Т. 6. – Кн 1. – К. – Філадельфія: Ін-т Східноєвропейських досліджень НАН України; Східноєвропейський дослідний ін-т ім. В. К. Липинського, 1995. – 471 с.

4. Листування В. Липинського / Редактори Я. Пеленський, Р. Залуцький, Х. Пеленська та ін. – Т. 1. – К.: Смолоскип, 2003. – 960 с.

5. *Мірчук І.* Месіанізм Вячеслава Липинського/ Іван Мірчук. Вступ до філософії. – За ред. М.Шафовала і Р.Яремка. – Мюнхен, 2006. – С. 347-352.

6. Чижевський Д. В'ячеслав Липинський як філософ історії /Д. Чижевський// Філософські твори: у 4-х тт. / Під заг. ред. В. Лісового. – Т. 2. Між інтелектом і культурою: Дослідження з історії української філософії. – Київ: Смолоскип, 2005. – С. 227–236.

Шендрик А.П.

ПРОБЛЕМА УКРАИНСКОГО МЕССИАНИЗМА В ФИЛОСОФСКОЙ ДОКТРИНЕ В. ЛИПИНСКОГО И ЕЕ ТРАКТОВКА И. МИРЧУКОМ

В статье проанализированы взгляды Липинского на будущее Украины, сущность основной политической концепции - независимость украинского государства. На примере философской доктрины Липинского рассмотрена проблема украинского мессианизма в понимании Ивана Мирчука.

Ключевые слова: демократия, государство, государственная идея, государственная традиция, класократия, мессианизм, нация, национализм, национальная идея, охлократия, территория.

Shendryk A.P.

THE PROBLEM UKRAINIAN MESSIANISM IN THE PHILOSOPHICAL DOCTRINE V.LYPYNSKY AND CORRECTLY INTERPRETING IT I. MIRCHUKOM

The article analyzes the views V.Lypynskoho the future of Ukraine, the essence of the main political concept - independent Ukrainian state. For example philosophical doctrine V.Lypynskoho the problem of Ukrainian messianism in understanding John Mirchuk.

Keywords: democracy, government, national idea, national tradition klasokratiya, messianism, nation, nationalism, national idea, ochlocracy, area.

Надійшла до редакції 10.11.2013 р.